

Lesson 11: Exercise Pages 139 - 143

---

1. कश्चिद् रजकः वाराणस्यां अवसत् ।
A washerman lived in Varanasi.

---

2. एकस्मिन् दिवसे निर्भरं० प्रसुप्तः ।
On one day he was completely asleep.

---

3. तदनन्तरं द्रव्याणि हर्तुं तस्य गृहं चौरः प्रविष्टः ।
Thereupon a thief entered his house to take his things.

---

4. रजकेन तु० न किञ्चिद् श्रुतम् ।
But nothing was heard by the washerman.

---

5. तस्य गृहस्य पश्चात्० गर्दभः बद्धः अतिष्ठत् कुक्कुरः च उपविष्टः ।
Behind his house an ass stood bound, and a dog was seated.

---

6. तं चौरं अवलोक्य गर्दभः कुक्कुरं अभ्यभाषत ।
Having seen the thief, the ass addressed the dog.

---

7. तव६/१ एव अयं व्यापारः ।
“This is your business.

---

8. ततः त्वं१/१ कस्मात् उच्चैः० शब्दं कृत्वा प्रभुं न जागरयसि॥१११ २P c-pres II/1 इति ।
Therefore why don't you, having made a sound aloud, awake the master?”

---

9. कुक्कुरः अवदत् ।
The dog said:

---

10. त्वं१/१ किमर्थं० अस्य नियोगस्य चर्चां करोषि॥१११ ८U pres II/1 ।
“Why do you do the meddling of this duty?”

---

11. अहं१/१ अहर्निशं० अस्य प्रभोः गृहं रक्षामि ।
I protect this house of this master day and night.

---

12. यतः अयं चिरात्० निर्वृतः भवति ततः मम६/१ उपयोगं न अवगच्छति ।
Because he has been contented for a long time, he does not understand my use.

---

13. अधुना⁰ च मम^{6/1} आहारस्य दाने अपि⁰ मन्दादरः भवति ।
Now he is indifferent in even the giving of my food.
-
14. यदि दुःखं न अनुभवन्ति तदा प्रभवः^{1/+} भृत्येषु मन्दादराः भवन्ति इति ।
If they do not experience sorrow then masters become indifferent towards their servants.”
-
15. ततः गर्दभः कोपात् प्रत्यभाषत ।
Thereafter the ass replied out of anger:
-
16. त्वं पापः रक्षकः ।
“You are an evil guard.
-
17. ततः यथा प्रभुः जागर्ति^{जागृ 2P pres III/1} तथा करिष्यामि^{कृ 8U fut I/1} ।
Therefore I shall do such that the master wakes.”
-
18. इति उक्त्वा तेन शब्दः उच्चैः⁰ कृतः ।
Thus having spoken a sound was made aloud by him.
-
19. तेन शब्देन सहसा प्रबुद्धः निद्रायाः विमर्देन कोपात् रजकः उत्थाय गर्दभं लगुडेन अताडयत् ।
Immediately awoken by the sound, due to anger by the interruption of sleep, having arisen the washerman beat the ass with a club.
-
20. अतः च उक्तं यदि भृत्यः प्रभोः हितस्य इच्छया अन्यस्य कस्यचिद् अधिकारस्य चर्चा करोति^{कृ 8U pres III/1} तदा विषादं सत्वरं गच्छति इति ।
Therefore it is said: “If, due to the desire of the welfare of his master, a servant does the meddling of another’s business, he will quickly go to sorrow.”

English to Sanskrit

1. एकस्मिन् दिने कश्चिद् चौरौ द्रव्याणि हर्तुं गृहं प्रविष्टः ।
-
2. यतश्च चौरशास्त्रे अतीव निपुणास् तस्य प्रभोर् भयं न अभवत् ।
-
3. चौरशास्त्रं अधीत्य विविधानां चूर्णानाम् उपयोगेन आत्मानं अदृश्यं कर्तुं अशक्नोत् ।
-
4. ततो यथा एव आकाशस्य तारका दिवसलोके अदृश्यास् तथा चौरा अन्यैर् अज्ञातश्च चूर्णैः शरीराणि विलिप्य दिने रात्रौ वा आत्मानं अदृश्यं कर्तुं शक्नुवन्ति ।

5. एवं अयं चौरो महता प्रयत्नेन कृतेन विवरेण गृहं प्रविश्य प्रभोः शयनागारस्य द्वारं विवृत्य दृष्टानि नानाप्रकाराणि हिरण्मयाणि आभरणानि रजतमयानि च भाण्डानि आहत्य तानि सर्वाणि शाणपुटे निधाय बहिर् गन्तुं आरब्धः ।

---

6. शब्देन प्रबुद्ध प्रभुः सहसा शय्याया उत्थाय दण्डं गृहीत्वा शब्दस्य प्रभवं उद्दिश्य प्राक्षिपत् ।

---

7. मस्तके तुदितश् चौरो भूमौ अपतत् तदा एव च चूर्णस्य वीर्ये अपगते स पुनर् दृश्यो ऽभवत् ।

---

8. पुनः सचेतनो भूत्वा भूम्या उत्थाय गृहस्य प्रभुं च दण्डेन समुपेतं तं च पुनस् ताडयितुं उद्यतं दृष्ट्वा चोरितैर् द्रव्यैः पूर्णं शाणपुटं तत्र एव त्यक्त्वा गृहात् पलायितः ।
